

Vrelo za pravnike i jezikoslovce

(Boris Kuzmić: *Veprinački zakon 1507–2007*, Popratni prilog: Miroslav Bertoša, Župa sv. Marka ev. Veprinac – Mjesni odbor Veprinac – Matrica hrvatska, Ogranak Opatija, Veprinac, 2007.)

Boris Kuzmić autor je knjige o *Veprinačkom zakonu*, hrvatskom pravnom tekstu sačuvanom u glagoljičkom prijepisu iz 1507. godine. Riječ je o zakonu koji određuje odnose stanovnika prema domicilnoj, veprinačkoj općini, a najveću važnost pridaje, kao i drugi stariji pravni spomenici, normama kaznenoga prava (na kazneno pravo i sudski postupak odnose se gotovo tri četvrtine *Zakona*). O važnosti ovoga zakona za povijest hrvatskoga zakonodavstva, odnosno hrvatskoga običajnog prava, te osobito za povijest hrvatskoga jezika i povijest glagoljičkoga pisma, uvjerit će se svatko tko posegne za ovom knjigom.

Kuzmićeva knjiga *Veprinački zakon 1507–2007* podijeljena je na tri opsegom podjednaka dijela, s tim da je treći dio, *Kulturno-antropološke i povijesne postavke jednoga pravnog vrela*, zapravo popratni prilog dr. sc. Miroslava Bertoše.

Nakon *Predgovora* akademika Stjepana Damjanovića slijedi prvi

dio knjige: *Jezik Veprinačkoga zakona*. U njemu Kuzmić donosi fonološku, morfološku, sintaktičku i leksikološku analizu *Veprinačkoga zakona*. Jezičnu osnovicu *Zakona* čini veprinački govor XVI. stoljeća (veprinački govor pripada ekavskim istočnoistarskim sjeveročakavskim govornicima), ali on je, kako zaključuje Kuzmić, književno stiliziran, što pridonosi jednostavnosti i lapidarnosti izraza. Navedimo tek nekoliko jezičnih osobina *Veprinačkoga zakona*: zastupljen je ekavsko-ikavski refleks jata, s tim da ekavski znatno prevladava, što je obrnuto proporcionalno kasnijem jezičnom razvoju; refleks praslavenskoga *t' uvijek je ć, a praslavenskoga *d' redovito j; poluglas se nerijetko vokalizirao i u slabom položaju; prednji nazal iza palatala č/ž/j reflektirao se u vokal e; slogotvorno r i l ostaju neizmijenjeni; iznimno je snažna redukcija vokala na početku i na kraju riječi, a slabija u medialnim slogovima; specifični nastavci imeničke promjene za m./sr. rod jesu: L sg. -i, -e, -u, N pl. -i (samo kratka množina), G pl. -ø, -i, -a, D pl. -om, A pl. -i, -e, L pl. -eh, I pl. -i; od specifičnih nastavaka imeničke promjene za ž. rod u *Zakonu* nalazimo: GDL sg. -i, -e, I sg. -u, G pl. -ø, -i, A pl. -i, L pl. -ah, I pl. -ami; u tvorbi aorista služe i glagoli imperfektivnoga vida; na sintaktičkom je planu kadšto vidljiv utjecaj talijanskoga jezika (npr. konstrukcija *od* + imenica: *zakon od osudi*^{2-28'} *zakon od udorca*₃₋₁₁) itd. Na kraju pr-

voga dijela Kuzmić donosi popis literature kojom se služio.

Središnji, drugi dio knjige, naslovljen *Veprinački zakon*, donosi fotografije *Zakona*, latiničnu transkripciju teksta *Zakona* i, sada prvi put, prijevod *Zakona* na suvremeni hrvatski standardni jezik! Postupke transkripcije koje je primijenio u ovom izdanju Kuzmić je detaljno opisao. Na lijevoj stranici donosi latiničnu transkripciju teksta, a na desnoj stranici prijevod na suvremeni hrvatski jezik, pa se vrlo lako možemo snalaziti u tekstu. Evo primjera:

Ki bi cesti razbijal, zapada 50 l(i)b(a)r. – Tko bi na javnom putu činio razbojstva, plaća pedeset libara.

Ki bi do krvi udaril, zapada 1 marku. – Ako bi tko koga ozlijedio do krvi, plaća jednu marku.

Ki bi dlanu udril, p(l)aća 5 mark. – Ako tko koga ošamari, plaća pet maraka.

Transkribirajući tekst *Veprinačkoga zakona*, Kuzmić je uzeo u obzir ne samo glavni izvor, glagoljički prijepis iz 1507. godine, nego i kasnije latinične prijepise Antona Core iz XVIII. stoljeća i Jakova Volčića iz 1851. godine. Konzultirao je i sva dosadašnja izdanja teksta *Veprinačkoga zakona*.

Posljednji, treći dio knjige, *Kulturno-antropološke i povijesne postavke jednoga pravnog vrela*, popratni je prilog, kako smo već naveli, povjesničara Miroslava Bertoše,

profesora na Filozofskom fakultetu u Puli. Tekst je nastao kao rezultat rada na znanstveno-istraživačkom projektu *Elitne i marginalne skupine u Istri od XV. do XVIII. stoljeća*. U njemu se na jedan osobit način, u duhu francuske “škole analista”, pristupa *Veprinačkom zakonu*.

Na kraju knjige nalaze se sažetci na četirima jezicima: hrvatskom, njemačkom, engleskom i talijanskom jeziku.

Knjiga Borisa Kuzmića *Veprinački zakon 1507–2007* pruža nam na 60-ak stranica bogat sadržaj objavljen povodom 500 godina glagoljičkoga prijepisa. Budući da su pravni tekstovi odvajkada zrcalili izvorno stanje hrvatskih idioma (Damjanović), ova Kuzmićeva knjiga izniman je doprinos istraživanju hrvatske jezične povijesti, odnosno važan prinos nastajanju povijesne gramatike hrvatskoga jezika. Ona je također i vrelo za istraživanje povijesti hrvatskoga zakonodavstva, posebice sada kada je tekst preveden na suvremeni hrvatski standardni jezik.

Ivana Vrtič